

КАЛЬКУЛЮВАННЯ – ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Давидюк Т. В.

д. е. н., професор кафедри економічного аналізу та обліку Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Для цілей управлінського обліку калькулювання слід розглядати як розрахунок собівартості результатів діяльності підприємства та його підрозділів для цілей управління виробництвом, економічного обґрунтування цін, планових показників і проектних пропозицій.

Особливого значення в сучасних умовах господарювання набуває калькулювання для встановлення оптимальної ціни на продукцію, оптимізації асортименту продукції, що випускається, визначення цілеспрямованості оновлення технології, оцінки якості роботи управлінського персоналу.

Зміст і форма проведення всіх процедур в рамках управлінського обліку визначаються конкретним управлінським завданням або напрямком обліку. Процес калькулювання не є винятком: і перелік витрат, і правила розрахунку величини кожної калькуляційної статті залежать від цілей такої процедури. Собівартість однієї і тієї ж калькуляційної одиниці для цілей ціноутворення і для визначення результативності діяльності виробничого підрозділу будуть різними. Якщо ціллю управлінської оцінки є визначення ефективності реалізації різних функцій підприємства, результат калькулювання буде виглядати інакше ніж при розробці системи матеріального стимулювання менеджменту.

Оцінка виконання прийнятого підприємством або його підрозділом плану залежить від своєчасності калькулювання, результати якого необхідні для аналізу причин відхилень від планових показників собівартості. Дані фактичних калькуляцій використовуються для наступного планування собівартості, обґрунтування економічної ефективності впровадження нової техніки, вибору сучасних технологічних процесів, проведення заходів з

підвищення якості продукції, перевірки проектів будівництва та реконструкції підприємств.

Нарешті, калькулювання є основою трансфертного ціноутворення. Трансфертна (внутрішня) ціна застосовується при комерційних операціях між підрозділами одного й того ж підприємства. Найбільш актуальним питанням формування трансфертних цін є наявність прав у структурних підрозділах підприємства самостійно виходити на зовнішніх покупців. В цьому випадку від правильного формування трансфертної ціни буде залежати загальний фінансовий стан підприємства. Якщо ж продукція підрозділу повністю споживається всередині підприємства, трансфертна ціна є лише обліковою категорією, необхідною для забезпечення господарських зв'язків між структурними підрозділами підприємства, але при цьому вона не впливає на кінцеві фінансові результати підприємства.

Калькулювання на будь-якому підприємстві незалежно від видів його діяльності, розмірів і форми власності організовано у відповідності з певними принципами, дотримання яких необхідно в системі як фінансового, так і управлінського обліку.

Вибір методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції є домінуючими в управлінському обліку. Він повинен відповідати інтересам прийняття рішень і може виконуватись незалежно від методів, що використовуються у фінансовому обліку.

За допомогою калькуляції собівартості можна підвищити ефективність підприємства шляхом:

- встановлення цін, оскільки коли відомі загальні витрати, можна встановити ціни, які принесуть прибуток підприємству;
- скорочення та контролю витрат, оскільки коли відомі всі витрати, можна спробувати знайти кращі та дешевші шляхи виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг);

– прийняття правильного рішення щодо підприємства, оскільки коли відомі загальні витрати для кожного товару чи послуги, можна більш точно визначити, які товари чи послуги краще продати для отримання найбільшого прибутку;

– можливості спланувати майбутнє, оскільки коли відомі всі витрати, можна будувати плани на майбутнє. Наприклад, необхідно знати всі витрати до того, як керівництво почне складати план продажів та витрат або план руху готівки.

Підводячи підсумок варто відмітити, що для того, що ефективно управляти підприємством, недостатньо лише забезпечити потік доходів, потрібно ще й сформувавати потік витрат таким чином, щоб фінансовий результат завжди був позитивним. Саме для цього варто обґрунтовано підійти до вибору методу калькулювання.